Diari de la neu,05/12/20

Novembre càlid al Pirineu

La precipitació de neu no va arribar fins gairebé a final de mes

El Pirineu no ha vist neu al mes de novembre fins als darrers dies. Congesta de neu a Masella el 29 de novembre de 2020. *Autor/a: Particular*

El mes ha estat càlid a gran part del territori, i molt càlid al Pirineu, a l'altiplà Central i a la serra de Collserola. Novembre normal o plujós a gran part del territori, i molt plujós al Segrià, la vall de l'Ebre, massís dels Ports i interior de la Selva, sec a la Costa Brava, litoral Central, delta de l'Ebre, zones de la depressió Central i nord-oest del territori, i molt sec al nord de la Val d'Aran.

El mes de novembre s'ha caracteritzat per la presència de l'anticicló Atlàntic que va afectar el país entre els dies 7 i 25 de novembre, essent les boires a l'interior i la inversió tèrmica (temperatura més alta a les parts més elevades que a les fondalades), els dos fenòmens meteorològics més destacats.

D'aquesta manera, la temperatura s'ha mantingut en valors clarament superiors als de l'època de l'any, amb una mitjana semblant a la dels novembres del 2015, 2014, 2011. Cal destacar que l'Observatori Fabra de Barcelona ha registrat el novembre més càlid de tota la sèrie de 108 anys de dades, amb una mitjana de 14,7 ºC, superant els 14,6 ºC del 2006 i 1947.

Malgrat tot, dues pertorbacions han deixat precipitació gairebé generalitzada a Catalunya, si bé aquesta ha quedat més centrada al Pirineu oriental i prelitoral com a conseqüència de la llevantada que es va produir entre els dies 25 i 28 de novembre.

Temperatura alta els dies 1 i 2 de noviembre

Durant els últims dies d'un dels octubres més freds de les últimes dècades a Catalunya, es va donar una situació anticiclònica que va fer pujar la temperatura progressivament fins a valors clarament superiors als normals per l'època, amb una elevada temperatura dels dos primers dies de novembre.

El dia de Tots Sants la temperatura màxima va superar els 25 °C a bona part del prelitoral, llevat de l'extrem nord, així com en alguns punts de la Costa Daurada, amb màximes de fins a 28,5 °C a Benissanet (Ribera d'Ebre) o 28,4 °C a Aldover (Baix Ebre).

El dia 2 de novembre, la temperatura va baixar prop de la costa però va tocar sostre a l'interior, si bé els valors més elevats van mesurar-se al Priorat (28,2 °C a Torroja del Priorat) i la Ribera d'Ebre (28,1 °C al Pantà de Riba-roja).

Un total de 33 estacions de la Xarxa d'Estacions Meteorològiques Automàtiques (XEMA) gestionada pel Servei Meteorològic de Catalunya (SMC) amb més de 10 anys de dades van superar la seva temperatura màxima absoluta de novembre, repartides al llarg de la depressió Central. Cal destacar els 24,2 °C de Raimat (el Segrià), l'estació amb una sèrie més llarga (31 anys de dades), que ha superat lleugerament els 24,0 °C el 6 de novembre de 2013.

Tot i els rècords de temperatura màxima registrats, les últimes dècades hem tingut alguns episodis comparables de temperatura elevada en aquesta època de l'any. Concretament, dels últims 30 anys destaquen les màximes dels dies 16 i 17 de novembre de 2009, del 7 al 15 de novembre de 2015 i sobretot del 5 i 6 de novembre de 2013, quan l'estació d'Ulldecona – els Valentins (el Montsià) va registrar 29,2 °C, valor més alt de la XEMA en un mes de novembre.

Ara bé, el principal episodi de calor mesurat a Catalunya al novembre va ser anterior, els dies 9 i 10 de novembre de l'any 1985, quan diverses estacions manuals del Gironès, la Selva, el Vallès, el Maresme o el Camp de Tarragona van assolir els 30 °C.

Precipitació del 3 al 7 de noviembre

L'elevada temperatura dels dos primers dies de novembre va donar pas a una setmana marcada per diversos episodis de pluja, que a Catalunya van deixar des de quantitats minses a l'Empordà fins a més de 100 mm a les Terres de l'Ebre, amb màxims propers als 300 mm al massís dels Ports.

El canvi de temps es va gestar el dimarts 3 de novembre, amb l'aproximació d'un solc a nivells mitjans per l'oest, que l'endemà es va començar a estrènyer fins a formar una depressió aïllada a l'oest de Portugal.

La pluja es va registrar bàsicament en tres tongades. Una de general durant el pas d'un front entre el dimarts 3 a la tarda i el dimecres 4 al matí, amb 50 mm al voltant del Montsec. Després, entre el dijous 5 al vespre i el divendres 6 a la matinada va ploure amb intensitat al sud del país i van caure fins a més de 100 mm a les Terres de l'Ebre. Finalment, el dissabte 7 va tornar a ploure arreu de

Catalunya, amb màxims de més de 50 mm al massís dels Ports i a punts elevats del Prepirineu.

En alguns casos la pluja va ser intensa, com ara l'aiguat que la matinada del divendres 6 va deixar 71 mm a Aldover (Baix Ebre), dels quals 48,4 mm van caure en 30 minuts i 3,0 mm en només 1 minut.
Durant el pas del front entre el dimarts 3 i el dimecres 4 la cota de neu es va situar lleugerament per sota dels 2.000 m, i fins i tot prop dels 1.000 m a la Val d'Aran de matinada, però amb el pas de les hores va anar pujant per sobre dels 2.000 m, sobretot al Pirineu oriental. Es van mesurar fins a prop de 20 cm a 2.500 m al vessant sud del Pirineu occidental o 7 cm a Bagergue (1.400 m, Val d'Aran), amb gruixos molt inferiors al Pirineu oriental.

El dissabte 7 de novembre al matí només nevava als cims culminants de la serralada, a partir d'uns 2.700 – 2.900 m. A partir de migdia la cota de neu va baixar fins a uns 2.200 – 2.400 m, amb gruixos discrets, destacant els 10 cm d'Espot (2.519 m, Pallars Sobirà).

Precipitació del 25 al 28 de noviembre

Entre el dimecres 25 de novembre al vespre i el dissabte 28 es va produir un episodi de precipitació pràcticament general, que va ser abundant a la majoria de comarques del litoral i prelitoral, en alguns moments amb tempesta i puntualment amb calamarsa. A cotes altes del Pirineu i Prepirineu oriental va caure la nevada més important de la tardor i el vent de component est va provocar un temporal marítim amb onades de més de 3 m arran de costa.

El patró de distribució de la precipitació va ser el típic d'una llevantada, amb màxims al Pirineu oriental i prelitoral, sent les comarques del nord-est les més afectades. En canvi, quantitats minses a molts sectors de Ponent (sobretot al Pirineu i Prepirineu) i gairebé inapreciables a la Val d'Aran.

De les quantitats registrades a les estacions gestionades per l' SMC (XEMA i Xarxa d'Observadors Meteorològics – XOM) cal remarcar els 181,9 mm a Puig Sesolles (1.668 m) al Vallès Oriental, els 176,8 a Santa Coloma de Farners (la Selva), o els 173,5 mm a Santa Pau (la Garrotxa).

La precipitació va ser a molts punts intensa. Cal remarcar els 89,6 del dia 26 mm de Torroella de Fluvià (Alt Empordà), amb 32,2 mm van caure en 30 minuts i 1,9 mm en 1 minut, o el dia 27 cal destacar la intensitat registrada a Alcanar (el Montsià), amb 3 mm en 1 minut.

A més va anar acompanyada de tempesta, sobretot la nit del divendres 27 al dissabte 28 de novembre. Les tempestes van arribar des del mar, on van caure la major part dels llamps, i van afectar sobretot les comarques del litoral i prelitoral, i més aïlladament alguns sectors de l'interior. La Xarxa de Detecció de Descàrregues Elèctriques (XDDE) va registrar un total de 16.781 llamps núvol-terra, dels quals només 561 van caure en territori català, ja que la gran majoria es van localitzar al mar. Per comarques destaquen el Montsià (143 llamps), el Baix Ebre (96) o la Selva (79).

La precipitació va ser en forma de neu a partir d'uns 1.800 m, lleugerament per sota durant la matinada del dissabte 28 de novembre. La nevada més destacada va caure a l'Alt Berguedà, la Cerdanya i molt especialment el Ripollès, on per sobre dels 2.000 m es van mesurar gruixos considerables. Cal destacar els 45 cm d'Ulldeter (2.410 m), sent amb diferència la nevada més important de la tardor en aquest sector.

El dia 28 va ser quan el vent de component est es va deixar notar amb més força, amb ratxes màximes de 50 a 70 km/h a diversos trams del litoral, i quan el temporal marítim va arribar al seu màxim, amb onades de més de 3 m d'altura arran de costa, segons van observar els col·laboradors de la XOM.

Novembre càlid a Catalunya

El mes ha estat càlid a gran part del territori, i molt càlid al Pirineu, a l'altiplà Central i a la serra de Collserola (figura 1). Aquesta distribució de les anomalies han estat conseqüència de la presència de l'anticicló durant gran part del mes, que ha inhibit l'advecció de masses d'aire fred procedents d'altes latituds, amb boires ales valls de l'interior del país i inversions tèrmiques com a fenòmens meteorològics més destacats.